

КРИМСЬКА ПРАВОЗАХИСНА ГРУПА

e-mail: crimeahrg@gmail.com

website: crimeahrg.org

МОНІТОРИНГОВИЙ ОГЛЯД СИТУАЦІЇ З ПРАВАМИ ЛЮДИНИ В КРИМУ

СІЧЕНЬ 2018 РОКУ

Моніторинговий огляд підготовлено
Кримською правозахисною групою
на підставі матеріалів,
зібраних у січні 2018 року

Перейти [по посиланню](#), щоб ознайомитися з щомісячними моніторинговими оглядами Кримської правозахисної групи

Перейти [по посиланню](#), щоб ознайомитися з тематичними оглядами та статтями Кримської правозахисної групи

1. Вступ	2
2. Громадянські і політичні права	3
Заборона тортур	3
Право на свободу та особисту недоторканність	3
Обшуки	3
Політично мотивоване кримінальне переслідування	6
«Справа 26 лютого»	6
«Справа кримських мусульман»	6
«Справа українських диверсантів»	7
Справа Володимира Балуха	8
Справа Веджіє Кашка.....	8
Свобода слова та висловлювання думок	10
Перешкоджання журналістській діяльності	10
Справа Сулеймана Кадирова	10
Справа Ігоря Мовенка	11
Справа Лариси Китайської	11
Свобода мирних зібрань та асоціацій	12
Свобода пересування та питання переміщення	13
через пропускні пункти	
3. Порушення норм міжнародного гуманітарного права	14
Примус до служби та пропаганда на користь добровільного	14
вступу до армії держави, що окупує	
Примушення до присягання на вірність державі–супротивнику.....	14
4. Додатки	16

1. ВСТУП

Кримська правозахисна група (КПГ) — організація кримських правозахисників і журналістів, метою якої є сприяння дотриманню і захисту прав людини в Криму шляхом формування пильної уваги до проблем прав людини і міжнародного гуманітарного права на території Кримського півострова, а також пошуку і відпрацювання механізмів для захисту прав людини в Криму.

Діяльність **КПГ** керована, передусім, нормами основних документів у сфері прав людини, а саме: Загальною декларацією прав людини, Гельсінським Заключним Актом, Конвенцією про захист прав людини і ключових свобод, Міжнародним пактом про громадянські і політичні права, Міжнародним пактом про економічні, соціальні і культурні права тощо.

Основні завдання **КПГ**:

- 1) збір і аналіз інформації щодо ситуації з дотриманням прав людини в Криму;
- 2) широке інформування органів влади, міжнародних організацій, міжурядових структур, неурядових організацій, засобів масової інформації та інших цільових груп шляхом публікації і поширення аналітичних та інформаційних матеріалів про ситуацію з правами людини в Криму;
- 3) сприяння захисту прав людини і дотримання норм міжнародного права в Криму;
- 4) підготовка рекомендацій для органів влади та міжнародних структур в сфері прав людини;
- 5) забезпечення наявності «теми прав людини в Криму» в інформаційному просторі.

При підготовці та розповсюдженні інформації **КПГ** керується принципами об'єктивності, достовірності та своєчасності.

2. ГРОМАДЯНСЬКІ І ПОЛІТИЧНІ ПРАВА

ЗАБОРОНА ТОРТУР

10 січня адвокат Олександр Попков сповістив, що його підзахисний, фігурант справи «кримських мусульман» **Емір-Усеїн Куку**, перебуває у переповненій камері, де утримується 17 осіб, тоді як приміщення розраховане лише на 7 осіб. З цієї причини він та інші в'язні примушені спати у чергу¹, це є свідченням нелюдського поводження, що принижує гідність людини.

Ісмаїл Рамазанов повідомив, що 23 січня співробітники МВС РФ били його під час затримання та перевезення до відділку й до ІТУ. 24 січня від сповістив, що більше ніж 35 годин його не годують і не дають води (*Детальніше у розділі «Право на свободу та особисту недоторканність»*).

ПРАВО НА СВОБОДУ ТА ОСОБИСТУ НЕДОТОРКАННІСТЬ

ОБШУКИ

5 січня у будинках сестер **Хатідже Кантемирової та Зєри Базірової** співробітники Центру з протидії екстремізму МВС РФ (Центр Е) здійснили обшуки. Під час обшуків було вилучено релігійну літературу, телефон і планшет.²

18 січня у Старому Криму відбувся обшук у **Гірая Куламетова**, учасника одиночних пікетів 14 жовтня 2017 року. Будинок Г. Куламетова був оточений, біля входу стояв автозак. Родичі повідомили, що Г. Куламетова звинуватили у поширенні «екстремістських матеріалів» у соціальних мережах. Після обшуку Г. Куламетов був затриманий, його комп'ютер вилучили. Його доправили до РВВС Кіровського району, де склали адміністративний протокол за ч.1 ст. 20.3 КпАП (Пропаганда чи публічне демонстрування атрибутики або символіки екстремістських організацій). Того ж дня суддя «Кіровського районного суду» Роман Михайлов виніс постанову про адміністративний арешт Г. Куламетова терміном на 10 діб за публікацію у 2012 році відеоролика з символікою організації «Хізб ут-Тахрір».

22 січня співробітники МВС РФ з'явилися в оселі матері Гірая Куламетова — Зареми Куламетової — ніби з приводу «скарги на образи на адресу начальника МВС РФ по Кіровському району», що мала місце. Втім, скаргу та постанову на вчинення обшуку співробітники МВС відмовилися показати. Зарема Куламетова не виявила бажання спілкуватися з поліціантами, після чого вони поїхали.³

26 січня суддя «Верховного суду Республіки Крим» Катерина Тимошенко залишила чинним рішення про адміністративний арешт Г. Куламетова, попри ретроспективне застосування законодавства РФ.⁴

¹ <https://www.facebook.com/anton.naumlyuk/posts/1821349347899997>

² <https://www.facebook.com/crimeansolidarity/posts/543420166025444>

³ https://www.facebook.com/permalink.php?story_fbid=254901091712861&id=100015789158062

⁴ «Верховний суд Республіки Крим» | Список справ, призначених до слухання на 26.01.2018 https://vs--krm.sudrf.ru/modules.php?name=sud_delo&srv_num=1&H_date=26.01.2018

18 січня відбувся обшук у Білогірську у Кемала Сеїт'яєва, учасника пікетів 14 жовтня. Після обшуку його доправили до РВВС Білогірська, де склали протокол за ст. 20.29 КпАП (Виробництво та застосування екстремістських матеріалів) за звинуваченням у публікації пісні Тимура Муцураєва, що увійшла до «списку екстремістських матеріалів» Мінюста РФ, у соціальній мережі. Того ж дня К. Сеїт'яєв був оштрафований на 1000 рублів.⁵

23 січня відбулися обшуки в оселі **батьків Джамбаза Мухсіна Старий Крим**) і у помешканні **Ісмаїла Рамазанова** (село Новий мир).

Співробітники МВС РФ заявили, що підстава обшуку у будинку Ісмаїла Рамазанова — звинувачення у екстремізмі. На початку обшуку на І. Рамазанова надягли кайданки, вилучили телефон, планшет, українські документи. Співробітники МВС заявили, що під ліжком виявили більше 20 патронів. Ісмаїл Рамазанов був доправлений до Управління Слідчого комітету РФ (СК РФ). Адвокат Маммет Мамбетов повідомив, що дорогою до СК РФ І. Рамазанова побили,⁶ а з СК РФ його доправили до ІТУ у Сімферополі. Слідчий повідомив адвокатів, що дорогою з СК в ІТУ І. Рамазанов поскаржився на здоров'я, і його возили до різних медичних закладів.⁷

23 січня СК РФ опублікував інформацію, що стосовно мешканця Сімферопольського району розпочато справу за ч. 1 ст. 282 КК РФ (Дії, спрямовані на розпалювання ненависті та ворожнечі, а також на приниження гідності групи осіб за ознакою національності, а разом з цим приналежності до якоїсь соціальної групи, здійснені з використанням мережі «Інтернет») за висловлювання в ефірі інтернет-радіостанції «Zello».⁸

24 січня у «Сімферопольському районному суді» Ісмаїл Рамазанов заявив, що після огляду його били у ліве плече, живіт, по нирках, а також не годували й не давали води з моменту затримання — більше 35 годин. На засідання прокурор заявив, що у вересні — жовтні 2017 року І. Рамазанов «розмістив інформацію, спрямовану на розпалювання міжнаціональної ворожнечі». Адвокат Олексій Ладін відзначив, що відсутні докази самого факту скоєння злочину та причетності до нього І. Рамазанова.⁹ Суддя Ірина Кирилова ухвалила обрати запобіжний захід для І. Рамазанова у формі утримання під вартою до 23 лютого 2018 року.¹⁰

Під час обшуку у будинку батьків Джамбаза Мухсіна було вибито шибки, коли у помешканні перебувала лише літня мати. Д. Мухсин прийшов додому після початку обшуку, отримавши звістку про цю подію.¹¹ Інформація про причини обшуку уточнюється.

25 січня відбувся обшук у будинку активіста **Енвера Кроша** у Джанкої, під час якого було вилучено мобільний телефон, планшет і ноутбук. Після обшуку Е. Крош був доправлений до РВВС Джанкоя. Співробітники МВС у РВВС відмовилися надати родичам інформацію про місцезнаходження Енвера Кроша та погрожували штрафом у розмірі 25 000 рублів, якщо вони не залишать будівлю поліції.¹²

⁵ <https://www.facebook.com/crimeansolidarity/posts/548976265469834>

⁶ <https://www.facebook.com/crimeansolidarity/posts/551574038543390>

⁷ https://www.facebook.com/crimeansolidarity/?hc_ref=ARTnwrDnrg2rhE_WJE5Kf4F2Yhu5EVaQ6cvi0_U_cjhRePWkvYUyhbUJhAnrmyxPA&fref=nf

⁸ Головне слідче управління | Мешканець Сімферопольського району підозрюється в екстремізмі <http://crim.sledcom.ru/news/item/1197480/>

⁹ <https://www.facebook.com/crimeansolidarity/posts/552257658475028>

¹⁰ «Сімферопольський районний суд» | Судочинство за матеріалом № 3/1-5/2018 https://simferopolskiy--krm.sudrf.ru/modules.php?name=sud_delo&name_op=case&_id=1494160905&_deloid=1610001&_caseType=0&_new=0&_srv_num=1

¹¹ <https://www.facebook.com/crimeansolidarity/posts/551574038543390>

¹² <https://www.facebook.com/crimeansolidarity/posts/552541491779978>

Того ж таки дня суддя «Джанкойського районного суду» Станіслав Юрченко ухвалив постанову про адміністративний арешт Енвера Кроша терміном на 10 діб за ч. 1 ст. 20.3 КпАП РФ¹³ за пост у соціальній мережі, опублікований до окупації Криму.¹⁴

Важливо відзначити, що у грудні 2015 року Абдурешит Джеппаров повідомив про застосування співробітниками ФСБ РФ катувань електричним струмом до Енвера Кроша з метою примусити його до співпраці.¹⁵

25 січня співробітники «Центра Е» вчинили обшук у оселі Ебазера Іслямова у селі Розливи Нижньогірського району, після чого його доправили до ВВВС Нижньогірського району. З РВВС Е. Іслямова перевезли до «Нижньогірського районного суду», та суддя Артур Авакян визнав його винним у порушенні ч. 1 ст. 20.3 КпАП РФ і наклав штраф у розмірі 2 000 рублів. Суддя притяг його до відповідальності за публікацію у соціальній мережі «ВКонтакте» 2010 року, умотивовуючи власне рішення тим, що Е. Іслямов був зобов'язаний видалити пост у 2014 році.¹⁶

Зафіксовані у січні обшуки відбувалися із застосуванням великої чисельності співробітників МВС РФ та спеціальних автомобілів — автозаків, під час обшуків будинки були оточені, а до місця проведення обшуків нікого не пропускали. Втім, офіційною підставою для обшуків були публікації в інтернеті чи то підозри у зберіганні релігійної літератури, а більшість справ, у рамках яких здійснювалися ці обшуки, були адміністративними. Враховуючи це, застосування поліцією вищенаведених методів під час обшуків є непропорційним і не відповідає офіційним підставам обшуків.

¹³ Пропаганда чи публічне демонстрування нацистської атрибутики або символіки, або атрибутики чи символіки екстремістських організацій, або інших атрибутики чи символіки, пропаганда чи публічне демонстрування яких заборонені федеральними законами

¹⁴ <https://www.facebook.com/crimeansolidarity/videos/552752535092207/>

¹⁵ 112 Україна | Співробітники ФСБ РФ катували кримського татарина електричним струмом, — Джеппаров <https://112.ua/glavnye-novosti/sotrudniki-fsb-rf-pytali-krymskogo-tatarina-elektricheskim-tokom-dzhepparov-280241.html>

¹⁶ «Нижньогірський районний суд» | Постанова у справі № 5-12/2018 https://nizhnegorskiy-krm.sudrf.ru/modules.php?name=sud_delo&name_op=case&id=1494884575&deloid=1500001&caseType=0&new=0&doc=1&srv_num=1

ПОЛІТИЧНО МОТИВОВАНЕ КРИМІНАЛЬНЕ ПЕРЕСЛІДУВАННЯ

«СПРАВА 26 ЛЮТОГО»

«Справа 26 лютого» (за подіями біля парламенту Криму 2014 року) розглядається під час двох процесів: перший — справа **Ахтема Чийгоза**, за якою він був засуджений до 8 років позбавлення волі і внаслідок перемовин президента Туреччини Р. Ердогана і президента РФ В. Путіна та зустрічі Р. Ердогана з президентом Петром Порошенком звільнений і перебуває у Києві.

Другий процес відбувається у «Центральному районному суді» Сімферополя у справі «учасників масових заворушень»: **Алі Асанов і Мустафа Дегерменджі** перебувають під домашнім арештом; стосовно **Ескендера Катемірова, Ескендера Емірвалієва та Арсена Юнусова** обрано запобіжний захід — особисте поручництво, **Ескендер Небієв і Талят Юнусов** засуджені до умовного позбавлення волі

18 січня у суді **Мустафа Дегерменджі** заявив клопотання із вимогою розтлумачити йому сутність пред'явленого у грудні нового обвинувального висновку, уточнити, в якій саме країні був скоєний інкримінований йому злочин, в який час і у якому конкретно місці злочин був скоєний, норми яких законів при цьому було недотримано. Прокурор не відповів на ці питання та заявив, що «детальна конкретизація для пред'явлення звинувачення не потрібна».¹⁷

22 січня суддя «Центрального районного суду» Сімферополя Сергій Деменюк продовжив термін утримання під домашнім арештом **Алі Асанову та Мустафі Дегерменджі** на 2 місяці.¹⁸

У січні у «Центральному районному суді» відбулося 4 засідання за суттю «справи 26 лютого»: 11, 18, 22 та 26 січня.

30 січня суддя «Верховного суду Республіки Крим» Костянтин Караваєв залишив чинним рішення щодо продовження терміну домашнього арешту Мустафі Дегерменджі.¹⁹

«СПРАВА КРИМСЬКИХ МУСУЛЬМАН»

У «справі кримських мусульман», котрих звинувачують в участі у «Хізб ут-Тахрір», на кінець січня в ув'язненні перебувають **25 осіб** — **Руслан Зейтуллаєв, Рустем Ваїтов, Нурі Примов, Ферат Сайфулаєв** (ухвалено обвинувальні вироки), **Інвер Бекіров, Вадим Сірук, Муслім Алієв, Емір-Усеїн Куку, Рефат Алімов, Арсен Джеппаров, Енвер Мамутов, Ремзі Меметов, Зеврі Абсеїтов, Рустем Абільтаров, Теймур Абдуллаєв, Рустем Ісмаїлов, Айдер Саледінов, Узеір Абдуллаєв, Еміль Джемаденов, Марлен Асанов, Сейран Салієв, Мемет Белялов, Тимур Ібрагімов, Сервер Зекір'яєв і Ернес Аметов** (перебувають під вартою). Їх звинувачують за ч.1 ст. 205.5 КК РФ (Створення терористичної організації) та/чи ч.2 ст. 205.5 КК РФ (Участь у терористичній організації). Пізніше деяким з фігурантів також були пред'явлено звинувачення за ст. 278 КК РФ (Насильницьке захоплення влади чи насильницьке утримання влади).

¹⁷ Крим.Реалії | Крим: на суді у «справі 26 лютого» прокурор не зміг сказати, в якій країні діяли підсудні: <https://ru.krymr.com/a/news/28983005.html>

¹⁸ <https://www.facebook.com/100017810343695/videos/181025915834419/>

¹⁹ «Верховний суд Республіки Крим» | справа № 22К-344/2018 https://vs--krm.sudrf.ru/modules.php?name=sud_delo&srv_num=1&name_op=case&case_id=1530049446&result=1&delo_id=4&new=4

10 січня було заплановано проведення першого у 2018 році засідання за суттю справи мусульман, затриманих у Ялті у лютому та квітні 2016 року, — **Рефата Алімова, Арсена Джеппарова, Емір-Усеїна Куку, Мусліма Алієва, Інвера Бекірова і Вадима Сірука** (звинувачуються за по ст. 205.5 и ст. 278 КК РФ). Слухання було перенесене на 24 січня через те, що з Краснодару не був доправлений Інвер Бекіров.²⁰

11 січня суддя «Верховного суду Республіки Крим» Ігор Крючков відмовив у задоволенні апеляційної скарги на продовження арешту Узеїру Абдуллаєву²¹ до 11 січня 2018 року.²² Оскаржуване рішення щодо продовження терміну утримання під вартою У. Абдуллаєву було ухвалено у тому ж суді 8 грудня 2017 року.

17 січня суддя «Верховного суду Республіки Крим» Сергій Рубанов залишив чинним рішення про утримання під вартою **Ернеса Аметова, Марлена Асанова та Сервера Зекір'яєва**²³ до 9 березня 2018 року.²⁴

Сейрана Салієва та Сервера Зекір'яєва помістили на 28 днів до психіатричної лікарні для проходження примусової психіатричної експертизи.²⁵ Адвокат Мамбет Мамбетов повідомив, що за заявою слідчих експертиза здійснюється через терористичну спрямованість обвинувачення.²⁶

Окрім того, у січні триває кримінальна справа щодо **Рената Сулейманова, Арсена Кубедінова** (перебувають у СІЗО), **Таліята Абдурахманова та Сейрана Мустафаєва** (домашній арешт) за ст. 282.2 КК РФ (Організація діяльності екстремістської організації) за звинуваченням в участі у організації «Таблігі Джамаат».

«СПРАВА УКРАЇНСЬКИХ ДИВЕРСАНТІВ»

У січні в ув'язненні продовжують перебувати 12 осіб, котрих ФСБ РФ під час затримання звинуватила у «підготовці диверсій та шпіонажі»: **Євген Панов, Андрій Захтей, Редван Сулейманов, Володимир Присич, Дмитро Штибліков, Олексій Бессарабов, Гліб Шаблій, Олексій Стогній, Геннадій Лимешко, Анна Сухоносорова, Дмитро Довгополов**. У цих справах зафіксовано незаконні методи проведення слідчих дій та застосування тортуру для отримання свідчень зізнання.

29 січня дружина Андрія Захтея повідомила, що обвинувальний висновок щодо А. Захтея затверджено, і «прокуратура» Криму передала до «Верховного суду» Криму відповідне обвинувачення²⁷.

²⁰ <https://www.facebook.com/emil.kurbedinov/posts/1690919607639296>

²¹ Узеїр і Тимур Абдуллаєви, Айдер Саледінов, Рустем Ісмаїлов, Еміль Джемаденов були затримані ФСБ РФ у населених пунктах поблизу Сімферополя 11 жовтня 2016 року, звинувачуються за ст. 205.5 КК РФ

²² «Верховний суд Республіки Крим» | справа № 22К-141/2018 https://vs--krm.sudrf.ru/modules.php?name=sud_delo&srv_num=1&name_op=case&case_id=1345737330&result=1&delo_id=4&new=4

²³ Сервер Зекір'яєв, Марлен Асанов, Ернес Аметов, Серайн Салієв, Мемет Беяєлов і Тимур Ібрагімов були затримані ФСБ РФ у Бахчисараї 11 жовтня 2017 року, звинувачуються за ст. 205.5 КК РФ

²⁴ «Верховний суд Республіки Крим» | Список справ, призначених до слухання на 17.01.2018 https://vs--krm.sudrf.ru/modules.php?name=sud_delo&srv_num=1&H_date=17.01.2018

²⁵ <https://www.facebook.com/anton.naumlyuk/posts/1833794093322189>

²⁶ <https://www.facebook.com/crimeansolidarity/posts/551641005203360>

²⁷ <https://ru.krymr.com/a/news/29005290.html>

СПРАВА ВОЛОДИМИРА БАЛУХА

10 і 12 січня відбулися засідання за суттю справи проти Володимира Балуха, котрого звинуватили за ч. 1 ст. 222 КК РФ «Незаконне придбання, передача, збут, збереження, перевезення чи носіння зброї, її основних частин, боєприпасів» і ч. 1 ст. 222.1 КК РФ «Незаконне придбання, передача, збут, збереження, перевезення чи носіння вибухових речовин або вибухових пристроїв». Суд проігнорував прохання адвоката Ольги Дінзе про перенесення цих слухань на інші дати через її неспроможність бути присутньою на суді.²⁸

Під час засідань було опитано свідків захисту. Суд відхилив клопотання про проведення почеркознавчої експертизи за двома процесуальними документами за підписом начальника «Управління ФСБ по Республіці Крим і Севастополю» Віктора Палагіна. Ці документи протирічать один одному, і в них проглядає фальсифікація. Експертиза мала б підтвердити це, проте суд у ній відмовив. Слідство не змогло встановити зв'язки між В. Балухом і патронами, адвокати клопоталися щодо здійснення заходів, що встановили б, у який саме спосіб патрони з Барнаула опинилися в Криму, проте суд і у цьому відмовив.

15 січня під час дебатів прокурор Дмитро Корольов запросив для українця покарання у формі 5 років і 1 місяця позбавлення волі із перебуванням у колонії-поселенні, а також штраф у розмірі 20 000 рублів. Окрім того, прокурор заявив клопотання про зміну запобіжного заходу із домашнього арешту на утримання під вартою.

16 січня суддя «Роздольненського районного суду» Олена Тедеева засудила Володимира Балуха до 3 років і 7 місяців позбавлення волі у колонії-поселенні та штрафу 10 000 рублів. Попри те, що вирок не набув чинності, В. Балуха за клопотанням прокурора взяли під варту у залі суду, одразу після оголошення вироку. В. Балух свою провину не визнав, а під час судових засідань він неодноразово мовив про незаконні дії Росії в Криму й про приналежність Криму Україні.²⁹

Суддя під час повторного розгляду справи також проігнорувала докази невинуватості активіста й факти фальсифікації доказів. Окрім того, впродовж слідства та судового розгляду основне питання про придатність до вибуху виявлених патронів так і не було досліджено, відтак, не було предмету злочину — вибухової речовини, придатної до вибуху та заподіяння збитків.

Після оголошення вироку В. Балуха доправили до Роздольненського ІТУ, а пізніше — до СІЗО Сімферополя.

Адвокати подали апеляційні скарги на рішення про взяття під варту та вирок щодо В. Балуха, в яких зажадали відмінити незаконний та необґрунтований вирок.

СПРАВА ВЕДЖІЄ КАШКА

Бекір Дегерменджі, Асан Чапух, Кязім Аметов і Руслан Трубач були затримані 23 листопада за сфабрикованим звинуваченням у вимаганні грошей у громадянина Туреччини. Під час затримання померла ветеран кримськотатарського руху Веджіє Кашка, котрій, за словами затриманих, громадянин Туреччини мав повернуті позичені ним гроші.

²⁸ Крим.Реаліті | Адвокати прохають суд перенести засідання у справі українського активіста Балуха <https://ru.krymr.com/a/news/28965447.html>

²⁹ <http://crimeahq.org/zastavit-lyubit-novuyu-rodinu-u-vas-ne-poluchitsya-vladimir-baluh-v-sude/>

2 січня Бекір Дегерменджі, за свідченням доньки Мавіле, попри тяжкий стан здоров'я, був переведений з пульмонологічного відділення лікарні до СІЗО. Родичі змогли передати Б. Дегерменджі необхідні ліки лише 9 січня, тому що до 9 січня тривали вихідні святкові дні, через що співробітники СІЗО не брали передач від рідних.³⁰

12 січня суддя «Київського районного суду» Сімферополя Віктор Можелянський за клопотанням слідчого Рудковського М. А. продовжив терміни утримання під вартою Б. Дегерменджі, А. Чапух, К. Аметову та Р. Трубачу до 15 березня 2018 року.³¹ Засідання відбувалося у закритому режимі. За словами адвокатів, суддя проігнорував медичний висновок лікарні про те, що стан здоров'я Бекір Дегерменджі не дозволяє йому перебувати у СІЗО (*Додаток 1*). Суддя мотивував свою відмову у розгляді медичного висновку тим, що адвокат надав завірену керівництвом СІЗО копію довідки, а не оригінал. Втім, за словами адвоката, оригінал документу має право отримати лише слідчий. Слідчий підтвердив у суді наявність у нього такої довідки, проте суддя перервав його пояснення.³²

³⁰ <https://www.facebook.com/crimeahrg/posts/2002625156689782>

³¹ «Київський районний суд Сімферополя» | Список справ, призначених до слухання на 12.01.2018 https://kiev-simpl--krm.sudrf.ru/modules.php?name=sud_delo&srv_num=1&H_date=12.01.2018

³² <https://www.facebook.com/server.mustafayev/videos/1944677165602740/?fref=mentions>

СВОБОДА СЛОВА ТА ВИСЛОВЛЮВАННЯ ДУМОК*

19 січня кримськотатарського активіста Марлена Мустафаєва та його дружину Ельнару викликали на допит до Слідчого комітету РФ (Додаток 2). У повістках не зазначалося, у якому саме процесуальному статусі їх викликають на допит, що є порушенням. На допиті М. Мустафаєву повідомили, що його підозрюють у розповсюдженні відеороликів «екстремістського змісту» у соціальній мережі «ВКонтакте».

22 січня прес-служба ФСБ РФ поширила в ЗМІ інформацію про те, що мешканець Керчі Віталій Кухаренко засуджений до 2 років і 6 місяців умовно та штрафу у розмірі 50 000 рублів за порушення ч. 1. ст. 282 КК РФ (Розпалювання ненависті чи ворожнечі, також приниження людської гідності) за антиросійські висловлювання у додатку для інтернет-радіостанції, а також за збереження боєприпасів та вибухових речовин, віднайдених ним у Криму до 2 000 року.

ПЕРЕШКОДЖАННЯ ЖУРНАЛІСТСЬКІЙ ДІЯЛЬНОСТІ

23 січня у «мировому суді № 27 Бахчисарайського судового району» відбулося засідання у справі Шевкета Раззакова за звинуваченням у ст. 319 КК РФ за плювок у поліціанта під час обшуків у Бахчисараї. Адміністрація суду «з метою безпеки» виголосила закрите засідання та заборонила входити до будівлі журналістам. Аналогічне рішення було ухвалене й під час засідання 30 січня.

31 січня у «Кримському військовому гарнізонному суді» у Сімферополі було організовано відео-конференц-зв'язок у рамках засідання Північно-Кавказького окружного військового суду у «справі кримських мусульман». Пристави, попри відсутність рішення про закритий режим засідання, заборонили журналістам бути присутніми та рекомендували їм їхати до Ростова-на-Дону, де відбувається саме засідання.

СПРАВА СУЛЕЙМАНА КАДИРОВА

22 січня у «Феодосійському міському суді» відбулося засідання за суттю справи **Сулеймана Кадирова**, котрого звинувачують за ч. 2 ст. 280.1 КК РФ (Публічні заклики до реалізації дій, спрямованих на порушення територіальної цілісності РФ) за коментар «Сулейман Кадиров згодний! Крим — це Україна. Завжди була, є та буде! Дякую авторові за відео! Підтримую!» до відео іншого користувача у соціальній мережі.

На засідання був опитаний як свідок звинувачення співробітник ФСБ РФ Олександр Вишня. Він вказав, що бачив коментар С. Кадирова, де він був згодний з думкою іншого користувача: «Крим завжди був українським і таким же залишиться»³⁴ Наступне засідання призначене на 12 лютого.

* Розділ «Свобода слова та висловлювання думок» підготовлений у співробітництві із **Центром інформації про права людини**: <https://humanrights.org.ua/ru>

³⁴ Крим.Реалії | У Феодосії на суді у справі кримськотатарського активіста Кадирова допитали співробітника ФСБ <https://ru.krymr.com/a/news/28989204.html>

СПРАВА ІГОРЯ МОВЕНКА

31 січня у «Гагаринському районному суді Севастополя» відбулося перше засідання за суттю справи Ігоря Мовенка, котрого ФСБ звинувачує за ч. 2 ст. 280 КК РФ (Публічні заклики до здійснення екстремістської діяльності) за коментар, який, за версією слідства, він оприлюднив влітку 2016 року у групі «Крим – Україна» у соціальній мережі «ВКонтакте». Справу розглядає суддя Павло Крилло.

На засіданні було опитані свідки обвинувачення. Першим був допитаний співробітник ФСБ Олексій Мурса, котрий здійснював обшук у оселі І. Мовенка. Після нього свідчення дав один з понятих, він підтвердив, що під час обшуку І. Мовенко перебував у кайданках, руки були скуті у нього за спино, активіст був неспроможний встановити зв'язок із адвокатом. У суді допитали двох свідків, котрі були учасниками групи «Крим – Україна» у соціальній мережі «ВКонтакте». Свідки заявили, що, на їхню думку, коментар є екстремістським. Вони пояснили, що брали участь у цій групі через цікавість, а, на їхні переконання, Крим — російський. У суді було встановлено, що брат одного з цих двох свідків є співробітником ФСБ.

СПРАВА ЛАРИСИ КИТАЙСЬКОЇ

У січні захист Лариси Китайської подав апеляційну скаргу на рішення судді «Ялтинського міського суду» Володимира Романенка від 26 грудня 2017 року, яким він засудив українську активістку до двох років позбавлення волі умовно із заборобою залишати територію міста Ялта за ч. 1 ст. 282 КК РФ (Розпалювання ненависті чи ворожнечі, також приниження людської гідності) за пост у соціальній мережі проти дій Росії в Криму.

СВОБОДА МИРНИХ ЗІБРАНЬ ТА АСОЦІАЦІЙ

11 січня «Центральний районний суд» Сімферополя визнав винним **Рустема Усмано-ва**, учасника одиночних мирних пікетів 14 жовтня 2017 року, всупереч ч. 5 ст. 20.2 КпА РФ (порушення учасником ладу проведення масових заходів) і засудив до штрафу у розмірі 10 000 рублів.³⁵

12 січня судді «Феодосійського міського суду» Олена Гурова та Андрій Терентьев ухвалили постанову про штраф у розмірі 10 000 рублів учасникам одиночних пікетів 14 жовтня 2017 року — **Рустему та Енверу Мустафаєвим**.³⁶

15 січня судді «Феодосійського міського суду» О. Гурова та А. Терентьев ухвалили постанови щодо інших учасників одиночних пікетів 14 жовтня 2017 року — **Азіза Урімова, Руслана Рустемова та Ерала Дані** — про штраф у 10 000 рублів кожному³⁷. За постановою суду, протоколи поліції стосовно Азіза Азізова, Руслана Рустемова та Рустема Мустафаєва складено 22 січня 2017 року, тобто через 2 місяці після проведення одиночних пікетів, що є брутальним порушенням процесуальних норм (ст. 28.5 КоАП РФ).

Попри те, що активісти здійснювали одиночні пікети у Феодосії, їх звинуватили у порушення ладу проведення зібрання, мітингу, демонстрації ходи чи пікетування, тобто масових заходів (ч. 5 ст. 20.2 КпАП РФ). Суддя обґрунтували це тим, що одиночні пікети відбувалися по всьому Криму та мали схожі між собою вимоги. На одиночні пікети не поширюються обмеження, що накладені російським законодавством на масові мирні зібрання, відповідно, учасники мирних пікетів не підлягають адміністративній відповідальності. Проте у випадку одиночних пікетів 14 жовтня судді кваліфікують видимі за формою одиночні пікети як масові заходи з метою переслідування активістів у адміністративному порядку за участь у такій формі опору.

31 січня у «Верховному суді Республіки Крим» розпочався розгляд апеляційних скарг на вироки щодо учасників одиночних пікетів. Суддя Володимир Агін ухвалив зменшити суму штрафу **Айдеру Зекір'яєву та Рустему Аметову** з 15 000 до 10 000 тисяч рублів. Суддя Сергій Яковлев залишив без змін постанову про штраф у 10 000 рублів **Абдальмазіку Сусанову та Рустему Куркчі**.³⁸

З урахуванням ухвалених раніше постанов на кінець січня у Криму відбулося не менше ніж 81 судові засідання у адміністративних справах проти учасників одиночних пікетів 14 жовтня. За інформацією, що є у розпорядження КПГ, загальна сума штрафів, ухвалених у рамках цієї справи, сягнула **850 000 рублів**. Тобто, до учасників мирних одиночних протестів були застосовані необґрунтовані та незаконні покарання, що є неприхованим порушенням свободи зібрань.

18 січня співробітник МВС РФ Пилипчук у селищі Кіровське ухвалив «засторогу про неприпустимість проведення несанкціонованого заходу» друзям і родичам Гірая Куламетова, котрі зібралися поблизу Кіровського РВВС. Пилипчук заявив, що люди, котрі зійшлися біля будівлі РВВС в очікуванні інформації про ситуацію із затриманим Гіраєм Куламетовим, проводять, на його думку, масовий захід.³⁹

³⁵ <https://www.facebook.com/crimeansolidarity/posts/546172965750164>

³⁶ «Феодосійський міський суд» | Список справ, призначених до слухання на 12.01.2018 https://feodosiya--krm.sudrf.ru/modules.php?name=sud_delo&srv_num=1&H_date=12.01.2018

³⁷ «Феодосійський міський суд» | Список справ, призначених до слухання на 15.01.2018 https://feodosiya--krm.sudrf.ru/modules.php?name=sud_delo&srv_num=1&H_date=15.01.2018

³⁸ «Верховний суд Республіки Крим» | Список справ, призначених до слухання на 31.01.2018 https://vs--krm.sudrf.ru/modules.php?name=sud_delo&srv_num=1&H_date=31.01.2018

³⁹ <https://www.facebook.com/crimeansolidarity/videos/549113265456134/>

Адміністрація Сімферополя відмовила в узгодженні пікету «Путін — наш президент», який мав відбутися 20 січня на площі Леніна. Керівник міської адміністрації обґрунтував свою відмову тим, що у цьому місці заплановано інший захід. Організатор заходу Ілля Большедворов переконаний, що відмова пов'язана з мотивом пікету — наділення кримських татар землею за спрощеною процедурою.⁴⁰

24 січня суддя «Верховного суду Республіки Крим» Володимир Агін залишив чинним постанову щодо **Рустема Османова** про накладання штрафу у розмірі 10 000 рублів (рішення від 11 грудня 2017 року) за перебування поряд із місцем вчинення обшуків і затримань у Бахчисараї у квітні 2017 року,⁴¹ підтвердження чого є на сайті «суду».⁴²

27 січня співробітники МВС РФ (ЗМОП, Центр із боротьби з екстремізмом) та Росгвардії оточили приміщення у Судакі, де відбувалися збори громадської ініціативи «**Кримська солідарність**». Навколо будівлі було розміщено автозаки. Співробітники МВС, без законних та обґрунтованих підстав, увійшли до будівлі та зажадали від присутніх пред'явити документи, а також надати пояснення у письмовій формі щодо мети зібрання. У засіданні брали участь адвокати та родичі жертв політичних переслідувань в Криму. Поліцейські заявили, що підґрунтям для таких дій є якесь анонімне повідомлення про те, що у будівлі перебувають люди зі зброєю. Свою вимогу про надання документів вони пояснили тим, що Судак — зона прикордонного контролю. Співробітники МВС плуталися у своїх поясненнях і називали кілька варіантів змісту анонімного звернення, що нібито надійшло до них. Окрім того, поліція зажадала назвати імена організаторів «масового заходу». Втім адвокати вказали на те, що зібрання відбувається у закритому приміщенні та не є масовим заходом. Деякі співробітники поліції також здійснювали фільмування присутніх учасників зустрічі «Кримської солідарності». Поліція випускала людей з будівлі лише за умови копіювання їхніх паспортних даних. У випадку відмови співробітники МВС погрожували «загрузити всіх у автозаки та доправити до поліції».⁴³ У цій операції МВС брало участь близько 60–70 співробітників МВС.

СВОБОДА ПЕРЕСУВАННЯ ТА ПИТАННЯ ПЕРЕМІЩЕННЯ ЧЕРЕЗ ПРОПУСКНІ ПУНКТИ

10 січня стало відомо, що співробітники прикордонної служби ФСБ РФ на КПП «Армянськ» затримали громадянина України під час спроби потрапити до Криму. Прес-служба прикордонного управління ФСБ РФ повідомила, що громадянину України заборонено відвідувати РФ до 2020 року. Заборону на відвідування РФ співробітники ФСБ поширили й на окупований Крим.⁴⁴

⁴⁰ Меридіан Севастополь | У Сімферополі заборонили пікет «Путін — наш президент» <http://meridian.in.ua/news/32362.html>

⁴¹ <https://www.facebook.com/crimeansolidarity/posts/552054971828630>

⁴² «Верховний суд Республіки Крим» | справа № 12-51/2018 (12-1399/2017;) https://vs--krm.sudrf.ru/modules.php?name=sud_delo&srv_num=1&name_op=case&case_id=1337121706&result=1&delo_id=1502001

⁴³ <https://www.facebook.com/server.mustafayev/videos/1965729893497467/>

⁴⁴ РІА-новини | Прикордонники затримали українця, котрий намагався незаконно потрапити до Криму <https://ria.ru/incidents/20180110/1512343857.html>

3. ПОРУШЕННЯ НОРМ МІЖНАРОДНОГО ГУМАНІТАРНОГО ПРАВА

ПРИМУС ДО СЛУЖБИ ТА ПРОПАГАНДА НА КОРИСТЬ ДОБРОВІЛЬНОГО ВСТУПУ ДО АРМІЇ ДЕРЖАВИ, ЩО ОКУПУЄ

Військові інженери 68 інженерного полку Чорноморського флоту РФ провели в Євпаторії з кримськими школярами заняття з установки та знешкодженню вибухових пристроїв. Захід відбувався на території однієї з військових частин, куди привели близько сотні дітей, наймолодшому з них було 12 років. Дітей навчали не тільки знешкоджувати, але й встановлювати міни. Окрім того, як наочний матеріал для дітей були використані саморобні вибухові пристрої та паски смертників. Командир 68го морського інженерного полку РФ заявив, що у такий спосіб вони намагаються прихилити дітей у майбутньому до служби за контрактом в армії РФ.⁴⁵

24 січня на адресу сайту «Керч ФМ» надійшов лист від «в. о. керівника слідчого відділу по місту Керч» Дениса Захожих⁴⁶. У листі повідомляється, що відносно мешканців Керчі Нехорошева О. О., Бусаркіна В. Є. та Артемова В. І. розпочато три кримінальних справи за ч. 1 ст. 328 КК РФ (Ухилення від проходження військової та альтернативної громадської служби), тому що вони не з'явилися до військового комісаріату Керчі. У листі зазначається, що під час слідства «підозрювані виявили бажання публічно вибачитися перед військовим комісаріатом м. Керч» та зобов'язуються пройти військову службу за мобілізацією «Весна-2018».

ПРИМУШЕННЯ ДО ПРИСЯГАННЯ НА ВІРНИСТЬ ДЕРЖАВІ — СУПРОТИВНИКУ

Ухваливши норму про «автоматичне» російське громадянство для мешканців Криму, РФ створила економічні, соціальні та юридичні умови для примусу мешканців Криму до отримання громадянства РФ. Такі дії РФ порушують заборону примушувати населення окупованої території до присягання на вірність державі-супротивнику, що закріплена у Конвенції про закони та традиції сухопутної війни від 18 жовтня 1907 року.

Особливо уразливою категорією у цьому контексті є особи, котрі перебувають у місцях несвободи та позбавлені можливості відмовитися від російського громадянства. Як-от, Уповноважена з прав людини в РФ Тетяна Москалькова у листі Уповноваженому Верховної Ради України з прав людини Валерії Лутківській зазначила, що в'язень **Андрій Лугін** не може бути переданий Україні для проходження покарання, тому що РФ вважає його російським громадянином (Додаток 3). Громадянин України А. Лугін, до окупації засуджений українським судом за організацію озброєної банди, неодноразово проголошував, що не отримував паспорт РФ та вважає себе громадянином України.

Аналогічні відповіді надавала російська влада й щодо громадян України, політичних в'язнів **Олега Сенцова та Олександра Кольченка**.

⁴⁵ Euronews | Crimean kids learn how to defuse landmines <http://www.euronews.com/2018/01/23/crimean-kids-learn-how-to-defuse-landmines>

⁴⁶ http://crimeahrg.org/wp-content/uploads/2018/02/Prilozhenie-3-Redaktoru-sayta-Kerch.FM_.pdf

НАД ОГЛЯДОМ ПРАЦЮВАЛИ:

Ольга Скрипник, координатор Кримської правозахисної групи;

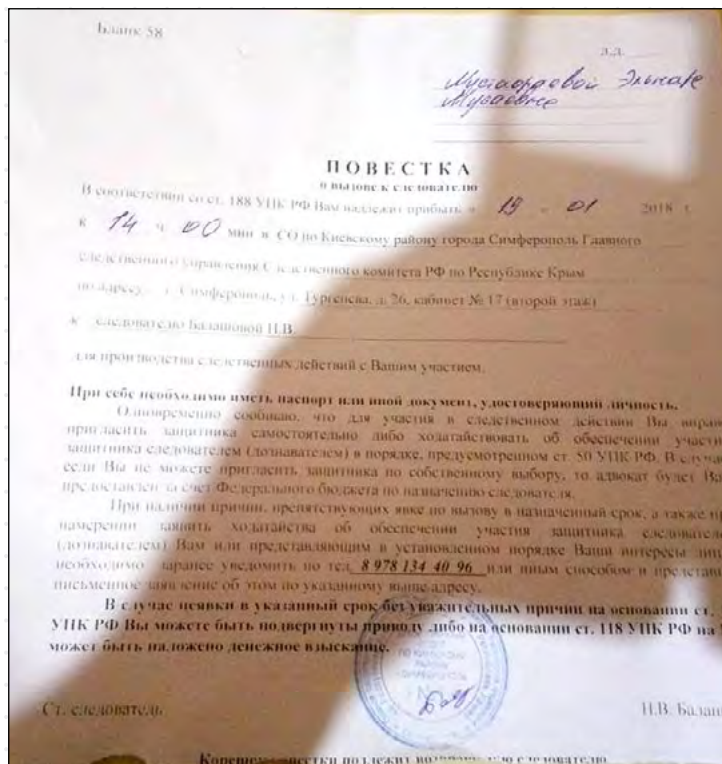
Віссаріон Асєєв, аналітик Кримської правозахисної групи;

Олександр Сєдов, аналітик Кримської правозахисної групи.

ДОДАТОК 2

Повістки про виклик до слідчого активіста Марлена Мустафаєва та його дружини Ельнари Мустафаєвої

ДОДАТОК 3

289876

**УПОЛНОМОЧЕННЫЙ
ПО ПРАВАМ ЧЕЛОВЕКА В РОССИЙСКОЙ ФЕДЕРАЦИИ**

101000, Москва, Мясницкая ул., дом 47 тел. 607-18-54, факс 607-39-77

№ *Полл 4334-29* « *24* » *сентября* 201 *г.*

Уполномоченному Верховной Рады
Украины по правам человека
В.В.ЛУТКОВСКОЙ

ул. Институтская, д. 21/8, г. Киев,
01008, Украина

Уважаемая Валерия Владимировна!

По Вашему обращению в защиту прав осужденного Лугина А.А., отбывающего наказание в ФКУ ИК-1 УФСИН России по Республике Мордовия, сообщая, что в соответствии с частью 1 статьи 61 Конституции Российской Федерации гражданин Российской Федерации не может быть выдан другому государству. По этой причине перевод Лугина А.А., имеющего гражданство Российской Федерации, на Украину для дальнейшего отбывания наказания, невозможен.

Кроме того, в связи с отсутствием на территории Республики Крым исправительных учреждений, предназначенных для отбывания наказания осужденными к пожизненному лишению свободы, его перевод в данный субъект Российской Федерации не представляется возможным.

В целях дополнительной проверки условий содержания Лугина А.А. в ФКУ ИК-1 УФСИН России по Республике Мордовия мною направлено обращение в адрес Уполномоченного по правам человека в Республике Мордовия с просьбой посетить названного осужденного по месту отбывания и ознакомиться с состоянием его здоровья и условиями отбывания наказания.

Информация о результатах данного посещения будет направлена в Ваш адрес дополнительно.

Надеюсь на дальнейшее эффективное сотрудничество в области защиты прав человека.

Т.Н.Москалькова
14 ЛИС 2017
289876-0-2
Т.Н.Москалькова

Відмова Уповноваженого з прав людини в РФ Т. Москалькової на запит Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини В. Лутковської про передачу Андрія Лугина Україні для відбування покарання